

STAUROS

č. 20 október 2023

Informátor gréckokatolíckej farnosti Bratislava - Staré Mesto

slovičko k sviatku

Bohorodičku vystriedala „Javelina“. Prečo je taká populárna?

V mediánom priestore už dlhšiu dobu obieha karikatúra, ktorej prischol názov „svätá Javelina“. Jej poznateľným základom je ikonografia presvätej Bohorodičky východných cirkví. Modročervenú farbu jej odevu vystriedali národné farby Ukrajiny a namiesto hviezd poukazujúcich na Máriino panenstvo prišiel trojzubec. Bohorodička, ktorá na prevažnej väčšine drží v rukách Božieho Syna, tu v rukách drží proti-pancierovú zbraň americkej výroby Javelin. Pôvodcom provokačnej karikatúry je Američan Chris Shaw, ktorý sa už v minulosti nemiestne pohrával s posvätnosťou kresťanských motívov a „blysol“ sa najmä takzvanou mariánskou sériou. Pannu Máriu spájal s objektmi ako mikroskop, pivná fľaša a napokon samopal Kalašnikov. V roku 2014 sa motív „Madona Kalašnikov“ rozšíril ako symbol ukrajinského odporu a „zdobil“ nejednu ukrajinskú uniformu. Krátko na to sa karikatúra podrobila malej úprave: ruský Kalašnikov vystriedal americký systém Javelin. Motív pomenoval a spopularizoval kanadský vojnový reportér s ukrajinsko-poľskými koreňmi Christian Boris, ktorý mal predajom nášiviek, nálepiek či odevu podporiť humanitárne účely sumou dva milióny eur. Popularitu karikatúry majú odrážať dokonca aj mená Javelin či Javelina, ktoré miestni dávajú svojim deťom.

Sú zbrane na ikonách bežné?

Veľkoplošné vyobrazenie motívu na bytovom dome v Kyjeve však narazilo na odpor Ukrajinskej rady cirkví a náboženských organizácií (UCCRO), ktorá v otvorenom liste adresovanom ukrajinskému prezidentovi Volodymyrovi Zelenskému a starostovi Kyjeva Kličkovi žiadala odstránenie blasfemického pseudoumenia a legislatívne zakotvenie rešpektu náboženského presvedčenia. Jeho šéf Boris nerozumie tomuto rozhorčeniu cirkevných predstaviteľov a pripomína, že aj iné ikony obsahujú zbrane ako tradičné motívy. (archanjel Michal, veľkomyšník Juraj). Vzhľadom na symbolicko-duchovný rozmer ikonografických pravidiel vyznieva Borisova obranná argumentácia plytko a alibisticky.

Ochrana Presvätej Bohorodičky

Blasfemický výtvor však kladie hlbšiu otázku, ktorú ešte viac zviditeľňuje kontrastné pozadie sviatku Ochrana presvätej Bohorodičky (Pokrov). Niektoré východné cirkvi byzantskej tradície ho podľa gregoriánskeho kalendára slávia prvého októbra. Základom sviatku a titulu Pokrov je zázračné zjavenie Bohorodičky v polovici 10. storočia v Konštantínopole, v blachernskom chráme, kde sa uchovávalo jej rúcho, závoj a časť pásu po prenesení z Palestíny v 5. storočí. Počas vlády Leva VI. Múdrego († 912) bol Konštantínopol zasiahnutý morom, ktorý decimoval jeho obyvateľstvo. Veriaci sa zhromaždili v blachernskom chráme, aby prosili Božiu Matku o príhovor. V nedeľu 1. októbra počas celonočného bdenia mal svätý Andrej a jeho žiak Epifán videnie, v ktorom sa im zjavila presvätá Bohorodička a v sprievode svätých sa modlila za ľud. Na konci modlitby si Bohorodička sňala pokrývku (omoforion) z hlavy a rozprestrela ju nad davom ľudí na znak jej nebeskej ochrany. Mor krátko na to ustúpil a od tej doby sa v Konštantínopole každoročne v prvý októbrový deň slávil sviatok Ochrany (Pokrova) Božej Matky. Okrem tejto udalosti sa k základu sviatku pridáva aj zmienka z Nestorovej kroniky, ktorá hovorí o ponorení rúcha Bohorodičky do mora blízko blachernského chrámu a následné zničenie veľkej ruskej flotily vedenej Askoleom a Dirom, ktoré ohrozovala Konštantínopol. (cca. 860)

Prečo neskoršia prehra nezmazala prvotné víťazstvo

Keď sa strihom prenesieme do súčasnej doby, môže vyvstať legitímna kritická otázka: Prečo dnes niekto oslavuje udalosť záchrany Konštantínopola z 9. či 10. storočia, ktorý sa ešte aj neskôr boril s nálezami a o pár storočí neskôr aj tak padol do rúk „inovercov“? Na túto otázku v podstate odpovedá princíp, podľa ktorého všetky veľké sviatky v konečnom dôsledku neslavia iba izolovanú historickú udalosť. Na prvom mieste chcú sprítomniť niečo, čo zostáva nemenné a tiahne sa celými dejinami ľudstva. Tým niečím je Boží zámer zachrániť človeka. A práve tento zámer ukrýva vo svojej hĺbke aj sviatok Ochrana Presvätej Bohorodičky.

Čo však môže vážne ohroziť tento plán mojej záchrany, sú moje vlastné karikatúry. Blasfemické pseudoumenie Javelin je jasným protikladom pravej ikony Presvätej Bohorodičky Ochrankyne, ktorá nechráni svoj ľud protitankovou zbraňou, ale sama sebou. Podobnou rečou prehovárajú aj ostatné ikony Bohorodičky. V jej rukách nie je ani Kalašnikov, ani Javelin, v jej rukách je živý Boh Ježiš Kristus, ktorý proti zlu bojuje pravdivou láskou. Možno nepopulárne, ale dlhodobo (večne) účinné. Preto je namieste otázka: Čo vkladám do rúk svojmu Bohu ja?

Text bol publikovaný v denniku Štandard.

BOŽIA MATKA OCHRANKYŇA

„Jesenný sviatok, sviatok Máriinej ochrany, je u nás zvlášť obľúbený, hoci nevznikol na Rusi, ale v Konštantínopole, a síce – aj keď sa nám to dnes zdá čudné – ako oslava víťazstva nad našimi predkami, ktorí v tej dobe obliehali hlavné mesto,“ vysvetlil popredný ruský pravoslávny kňaz a teológ Alexander Schmemann († 1983) v jednej zo svojich kázni, ktoré predniesol v ruštine v rádiu Slobodná Európa pre prevažne neveriacich poslucháčov v Sovietskom zväze.

Podľa protojereja Schmemanna sa sviatok presvätej Bohorodičky Ochrankyne stal „základom vnímania Márie ako matky, ktorá pod krížom dostáva celé ľudstvo za svoje deti, ktorá ako matka prijíma do svojho srdca všetky naše trpkosti, utrpenia, ustavičnú bolesť nášho pozemského bytia. „A tvoju vlastnú dušu prenikne meč, aby vyšlo najavo zmýšľanie mnohých srdc...“ (Lk 2, 35).

Nepoznáme presný dôvod, prečo bol sviatok Ochrany Božej Matky pôvodne ustanovený na 1. októbra. Možno to súvisí s tým, že práve tento deň je v byzantskom liturgickom kalendári venovaný spomienke na sv. Romana Sladkopevca, ktorý zložil veľké množstvo bohoslužobných hymnov na počesť presvätej Bohorodičky.

Bohoslužobný poriadok na obdobie: 2. - 8. 10. 2023

Pondelok	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) † Audij, Lýdia, Igor, Vladimír, p.
Utorok	17:00 Sv. liturgia (slovenská) * Anna
Streda	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) * Paulína
Štvrtok	17:00 Sv. liturgia (slovenská) *Mária, Štefan, Anna, Helena s rodinami, sr. Veronika
Piatok	7:00 Sv. liturgia (slovenská) od 14:00 sv. spoveď v chráme 17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) † Veronika, <i>panychída</i>
Sobota	17:00 Sv. liturgia (slovenská) následne: veľká večiereň
NEDEĽA	DEVÄTNÁSTA PO PÄŤDESIATNICI, 2. hlas 8:00 Utieren (cirkevnoslovanská) 9:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) 10:30 Sv. liturgia (slovenská) 12:00 Sv. liturgia (slovenská) 16:00 Sv. liturgia v Pezinku – Cajle 17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) následne: večiereň

Bohoslužobný poriadok na obdobie: 9. - 15. 10. 2023

Pondelok	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) † zosnulí z rodiny Semanovej
Utorok	17:00 Sv. liturgia (slovenská) † Mária Tatiana
Streda	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) * Jozef, Janka s rodinou
Štvrtok	17:00 Sv. liturgia (slovenská) † Jozef, <i>panychída</i>
Piatok	17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) * za darcov
Sobota	17:00 Sv. liturgia (slovenská) následne: veľká večiereň
NEDEĽA	DVADSIATA PO PÄŤDESIATNICI, 3. hlas 8:00 Utieren (cirkevnoslovanská) 9:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) 10:30 Sv. liturgia (slovenská) 12:00 Sv. liturgia (slovenská) 16:00 Sv. liturgia v Lehniciach 17:00 Sv. liturgia (cirkevnoslovanská) následne: večiereň

OZNAMUJEME

- Piatok, 6. 10. 23 je prvým piatkom v mesiaci; budeme znova sláviť dve sv. liturgie – ráno o 7:00 hod. v slovenskom a o 17:00 hod. v cirkevnoslovanskom jazyku. Spovedať v chráme budeme od **14:00 hod.**
- Pozývame všetkých záujemcov na modlitebné stretnutie s rozjímaním nad Božím slovom, ktoré bude v piatok, 6. októbra po sv. liturgii na eparchiálnom úrade.
- V nedeľu, 8. októbra budeme o 16:00 hod. sláviť sv. liturgiu v rímskokatolíckom chráme Povýšenia sv. Kríža v Pezinku – Cajle.
- V nedeľu, 15. októbra budeme o 16:00 hod. sláviť sv. liturgiu v rímskokatolíckom Chráme sv. Alžbety Uhorskej v Lehniciach.
- Počas októbra sa pred sv. liturgiou budeme o 16:45 hod. modliť časť akatistu resp. moleben k presvätej Bohorodičke.
- Pozývame na stretnutia pracujúcu mládež, ktoré vedie o. Andrej Škoviera a ktoré bývajú v utorky po sv. liturgii, cca 18:00 hod.
- Ponúkame tiež možnosť individuálnej prípravy dospelých na prijatie všetkých iniciačných sviatostí.
- Pre deti vo veku od 3 do 6 rokov ponúkame katechézy Dobrého Pastiera upravené na východný obrad. V prípade záujmu alebo podrobnejších otázok kontaktujte farský úrad.
- Prosíme rodičov, ktorí chcú nahlásiť svoje deti na prípravu na prvú sv. spoveď a eucharistiu, aby tak urobili do konca septembra. Ďalšie stretnutie sa uskutoční v sobotu, 14. októbra o 15:30 hod. v priestoroch eparchiálneho úradu.
- Prosíme spevu schopných veriacich, aby podľa možností priložili svoj hlas k dobrému dielu a posilnili naše chrámové zbory Kyrillomethodeon a Chrysostomos.
- Upozorňujeme, že od začiatku augusta 2023 platia aj na ulici 29. augusta v Bratislave nové pravidlá, ktoré zaviedli poplatky za parkovanie aj počas víkendu. Odporúčame, aby ste v rámci účasti na bohoslužbách v chráme využívali kapacitné možnosti nášho parkoviska vedľa chrámu. *Parkovať zdarma počas víkendu je stále možné na Sasinkovej a Moskovskej ulici, ktoré sa nachádzajú v blízkosti nášho chrámu.*

ĎAKUJEME

- Bohu známa rodina darovala na chrám 100 €. Vyslovujeme vďačné „Pán Boh odmeň!“
- Ďakujeme za upratovanie chrámu rodinám: Obertanovej a Suslej (23. 9. 23) a rodine Bockovej a Jasaňovej (30. 9. 23)
7. 10. 2023 v rozpise nasledujú: rodina Semberová a Vavříková
14. 10. 2023 sú na rade rodiny Ďuková a Porhinčáková
Ďakujeme za Vašu službu.

KONTAKT

- V prípade otázok, sv. spovede alebo iných požiadaviek nás, prosím, kontaktujte:
osobne: o. Rastislav Čížik, farár, tel.: 0911/400 845
e-mail: bratislava@grkatba.sk

o. Stanislav Diheneščík, výpomocný duchovný, tel.: 0903/946 717